

הרב שאול יחזקאל פרידמאן

בדין בעלה בעיר

ביאור טעם היתר ייחוד בשבעלה בעיר

איתא בגמ' (קידושין פ"א א') אמר רבה בעלה בעיר אין חוששין משום ייחוד, ופירש"י דמסתפי מבעל דהשתא אתי, וכן ביאר הרמב"ם (פכ"ב מאיסו"ב הי"ב) וז"ל אשת איש שהיה בעלה בעיר אינה חוששת לייחוד מפני שאימת בעלה עליה ע"ש, וכן נפסק בשו"ע (אבע"ז סי' כ"ב ס"ח).

ובביאור טעם ההיתר דאימת בעלה עליה מצינו ב' מהלכים.

א. בחכמת אדם (כלל קכ"ו ס"ו) ובנתיבות לשבת (סק"ב) מבארים טעם ההיתר לפי שהנשים מפחדים לזנות שמא יבוא הבעל בכל שעה, ולפי"ז סבירא להו דאם אין הבעל יודע היכן היא אסור להתייחד עמה.

ובבינת אדם (שער בית הנשים סי' כ"ז, הו"ד בפתחי תשובה סק"ז) מחדש עוד, דבאמת אין האשה מתיירא שמא יבוא בעלה באותו זמן שתזנה עם אחר, רק שמתיירא שמא יבוא בעלה וימצאנה שמתייחדת עם אדם נכרי ויחקור אותה היטב על טיבו של ייחוד זו, ולכן מתיירא האשה לזנות, ועפי"ז פוסק הבינ"א דהיכא שהבעל נתן רשות לאשתו להתייחד או שיודע שמתייחדת עם איש זו אסור להתייחד עמה אפי' אם בעלה בעיר שהרי שוב אינה מפחדת שהבעל יבוא על המחקר כיון שממילא יודע שהיא מתייחדת, וכן אינה מפחדת שיבוא בעת הזנות וכנ"ל.

והבינת אדם מביא ראי' לחידושו מהא דמבואר בגמ' (שם) דבלבו גס בה אסור להתייחד עמה אף אם בעלה בעיר, והטעם מבואר לפי סברת הבינ"א דכיון שהאשה אינה מפחדת רק שהבעל ימצאנה כשמתייחדת עם איש זו ויחקור אותה למה היא מתייחדת עם איש זו, לכן כשהיא קרובה לאיש זו אין הבעל חוקר אותה כיון שיודע שהיא קרובה לאיש זה.

אכן בעיקר ראייתו יל"ע לפמש"כ המקנה (שם) בטעם האיסור כשבלבו גס בה לפי שאז חוששין אף לחשש רחוק שבדרך כלל אין חוששין לזה לפי שיצרו תקפו בה, וכמו שביאר הפנ"י בשי' רש"י דסב"ל דבעלה בעיר אסור אבל אין לוקין עליו, דכיון שהיא חשש רחוק אין לוקין עליו אע"פ שאסור להתייחד.

ב. החיד"א (בשם יד אליהו) והרדב"ז (ח"ג סי' תפ"א) והדבר הלכה (סי' ז' סק"ב) בשם החזו"א מבארים דבעלה בעיר מותר כיון שאז מפחדת בטבעה ואפי' אינה חוששת דלמא יבוא הבעל [ובדבר הלכה הביא שהחזו"א התבטא ע"ז "בעלה בעיר איז א נערוו", דהיינו שהיא אימה טבעית בהרגשתה]. ולפי דבריהם נמצא דגם אם אין הבעל יודע היכן נמצא אשתו מותר.

ובאמת י"ל עוד דנחלקו הראשונים בהנהו ב' מהלכים הנ"ל, דהנה ברש"י כתב דמסתפי מבעל "דהשתא אתי", ומשמע כד' החכמת אדם ודעימי' דהיינו שהיא חוששת שתמצאנה הבעל, אכן מל' הרמב"ם והשו"ע שכתבו סתם "דאימת בעלה עליה", משמע שהיא אימה טבעית, ולא מפני שהיא חוששת שיבוא הבעל.

ולאור הנ"ל נמצא שאשה שהולכת לרופא או שבא אומן לביתה וכדו' בידיעת הבעל, לדעת החכמת אדם ודעימי' וכן לדעת החיד"א ודעימי' מותרת להתייחד אם בעלה בעיר, אכן לשי' הבינת אדם אסורה כיון שהבעל יודע שהיא מתייחדת עמו.

נידון אם מותר לאדם להתייחד עם ב' נשים כשא' מהם בעלה בעיר

א] יש לדון אם מותר לאדם להתייחד עם ב' נשים וא' מהם בעלה בעיר, ויסוד השאלה כיון שאשה אחד לא תזנה ממילא חברתה מיסתפי מינה שלא יגלה קלונה ברבים, או שאינה חוששת לכך.

בחידושי המקנה (קידושין פ"א א') ובבינת אדם (שער בית הנשים סי' כ"ז) מתירים. אכן מדברי הרמב"ם מבואר לכאן' שדעתו לאסור בכה"ג, דהנה כתב הרמב"ם (פכ"ב מהל' איסו"ב ה"ח) וז"ל לא תתייחד אשה אחת אפי' עם אנשים הרבה עד שתהי' אשתו של אחד מהם שם ע"כ, ולכאורה אי גם כשאחד מהם בעלה בעיר ג"כ מותר להתייחד עם שאר הנשים למה לא השמיענו הרמב"ם חידוש יותר דאפי' כשא' מהם בעלה בעיר מותר ואפי' אינו שם ממש, מבואר מזה דכשא' מהנשים בעלה בעיר אסור להתייחד עם שאר הנשים עד שתהי' בעלה שם ממש, כן דייק בס' עצי ארזים (סקי"ד הובא דבריו בטור החדשים בהג' אות ה') ובאור שמח (פכ"ב מאיסו"ב הי"ב) אולם העולם נוהגין להקל בזה.

ב] והנה בהגהות הרד"ל (קידושין פ"א א') מסתפק בנידון הנ"ל וכתב שתלוי במחלוקת הראשונים בביאור דברי הגמ' (פ' ב') דאסור להתייחד עם ב' נשים מפני שדעתן קלות עליהן, ופרש"י וז"ל: ושתיהן נוחות להתפתות ולא תירא זו מחברתה "שאף היא תעשה כמותה" עכ"ל, מבו' דטעם האיסור להיחד עם ב' נשים דחיישינן ששניהם יזנו. אולם בחי' הריטב"א (שם) פי' נשים דעתן קלות עליהן "ומחפות זו בזו" ולא מיכספי מהדדי ע"כ, מבו' דטעם האיסור שכל א' יחפה על חברתה ולא תגלה קלונה ברבים אבל לא משום דחיישינן שגם היא תזנה כמותה.

ולפי"ז כתב הרד"ל דנידון דידן כשמייחד בשתי נשים וא' מהם בעלה בעיר תלוי במחלוקת רש"י וריטב"א, דלשי' רש"י מותר לפי שא' מהם לא תזנה כיון שבעלה בעיר לכן חברתה מיסתפי מינה, משא"כ לשי' הריטב"א אסור שהרי אפי' אי לא תזנה מ"מ תחפה על חברתה ולא תגלה קלונה ברבים.

והרד"ל הביא ראייה לאסור בנידון הנ"ל מהא דמבואר בגמ' (שם פ"א א') אמר רב כהנא אנשים מבחוץ ונשים מבפנים אין חוששין משום ייחוד אנשים מבפנים ונשים מבחוץ חוששין משום ייחוד במתניתא תנא איפכא אמר אביי השתא דאמר רב כהנא הכי ותנא במתניתא איפכא און נעביד לחומרא, והטעם דחיישינן שמא א' מאנשים ילך להנשים, ובתוס' (פ"ב א' ד"ה לא יתייחד) כתבו דסוגיא זו מיירי אפילו בהרבה נשים, ומעתה דוחק מאד לומר דלא נמצא בעלה בעיר לכל הנשים שם ואפילו הכי אסור להתייחד, הרי מבואר דאסור להתייחד עם הרבה נשים אף אם אשה א' בעלה בעיר.

ג] אכן לענ"ד יש לדחות ראיות הרד"ל מגמ' הנ"ל, בהקדם פלוגתת הראשונים אם מותר לאיש א' להתייחד עם ג' נשים, דהנה דעת רש"י והמאירי והריא"ז דמותר להתייחד עם ג'

נשים, ומבאר הרא"ש (סי' כ"א) הטעם כיון דבג' נשים א"א לבעול כולם. אכן דעת התוס' (פ"ב א' ד"ה לא תתייחד) והריטב"א (שם) דאסור להתייחד אף עם ג' נשים, והתוס' הוכיחו כן מגמ' הנ"ל דפנימי וחיצון דמבו' דאף עם הרבה נשים אסור להתייחד.

אולם בהב"ח (אבה"ע סי' כ"ב ס"ה) מיישב דעת רש"י ודעימיה מגמ' הנ"ל דהתם חוששין דלמא ילך בהחבא וייתיחד עם אשה אחת באופן דלא ירגישו שאר הנשים כשיכנס, וא"כ אין שום ראייה מגמ' הנ"ל לשי' התוס'.

הרי לאור דברי הב"ח אין שום ראייה מגמ' הנ"ל לנידון דידן כיון דהתם החשש הוא שיתייחד עם אשה א' וכמש"כ הב"ח, אבל אם מתייחד עם עוד נשים שא' מהם בעלה בעיר אולי באמת מותר.

והדברים מכוונים מינה וביה, באופן דנראה דפלוגתת הראשונים אם מותר להתייחד עם הרבה נשים תלוי בפלוגתת רש"י וריטב"א הנ"ל בביאור האיסור להתייחד עם ב' נשים, דלפי רש"י דהטעם לפי שנוחות להתפתות וחישינן "שאף היא תעשה כמותה", מותר לכאור' להתייחד עם ג' נשים כיון שא"א לבעול כולם וכמש"כ הרא"ש הנ"ל, משא"כ להריטב"א שביאר טעם האיסור שמחפות זו על זו ולא תגלה סודה, מסתבר דאף עם ג' נשים אסור דשום א' מהנשים לא תגלה סודה. ובאמת כן הוא דעת רש"י והריא"ז והמאירי דבג' נשים מותר להתייחד, אכן בריטב"א משמע בדבריו דסב"ל דגם עם ג' נשים אסור, והדברים שרירין וקיימין כמש"כ.

ואם כנים הדברים שוב אין ראייה מגמ' הנ"ל דפנימי וחיצון לנידון דידן, כיון דלדעת רש"י בג' נשים מותר להתייחד הרי בע"כ דסב"ל דהאיסור דפנימי וחיצון היא כמש"כ הב"ח דילך בהחבא וייתיחד עם אשה אחת, וא"כ שוב ליכא ראי' לנידון דידן באם א' מהנשים בעלה בעיר וכמו שביארנו לעיל, ורק להריטב"א דאוסר להתייחד עם ג' נשים יש לבאר דברי הגמ' כפשוטן וכמ"ש התוס' שם, וא"כ הרי לדעת רש"י שצדדנו לעיל דמתיר בכה"ג כיון שאשה אחת לא תבעול הרי אין שום הוכחה מגמ' הנ"ל, ורק להריטב"א שצדדנו לעיל דאוסר בכה"ג יש להביא ראייה מגמ' הנ"ל דאסור בב' נשים וא' בעלה בעיר, והבן זאת.

ד] והנה האחרונים מדייקין מהא שכתב הרמב"ם (ה"ח) וז"ל וכן לא יתייחד איש אחד אפי' עם נשים הרבה ע"כ דסב"ל כשי' התוס' דאפילו בג' נשים אסור להתייחד וע"כ דסבירא להו דהא דאסור להתייחד עם ב' נשים הוא משום שמחפות זו בזו וכדעת הריטב"א הנ"ל, וכן ראיתי בס' דברי סופרים (הל' ייחוד) שהוכיח כן ממש"כ הרמב"ם (פכ"ב מאיסוב הל"ט) דמותר להתייחד עם החמש נשים מפני ששונאות זו את זו ואין מחפות זו על זו ע"כ, ומשמע מדבריו דטעם האיסור הוא משום שמחפות זו בזו, וזו ששונאות זו את זו אינה מחפה עליה ותגלה קלונה ברבים, דאילו לדעת רש"י הול"ל שלא תזנה בפני חברתה, וכ"ה באמת לשון הריא"ז.

אכן לפי"ז צ"ב למה מתיר הרמב"ם ב' נשים להתייחד עם הרבה אנשים אם א' מהן בעלה עמה, הא לדעת הריטב"א אין החשש שתזנה רק שלא תגלה סודה וא"כ גם אם א' מהנשים בעלה עמה מ"מ למה תגלה סודה, וצ"ל שהבעל משמר היינו כיון שהבעל שאשתו עמו בודאי לא יזנה ממילא שאר האנשים בושין ממנו ולא יזנו, אמנם בב"י וב"ש (סק"ח) כתבו בביאור דברי הרמב"ם הנ"ל דכיון שאשה בודאי לא תזנה כיון שבעלה עמה שוב חברתה מיסתפי מינה, והדברים מרפסין איגרא לפי מה שהוכחנו בראיות ברורות שדעת הרמב"ם כדעת

הריטב"א וא"כ אין נפק"מ אם תזנה חברתה או לא וצע"ג.

והנראה בזה לחדש בדעת הרמב"ם ע"פ דברי המאירי (שם) שכתב לבאר הא דאיתא בגמ' הואיל ונשים דעתן קלות עליהן, וז"ל ואפי' כשר עם שתי נשים או עם כמה ואפי' כשירות שבהן איש אחד, מ"מ יש לחוש שיהא יצרו תקפו במקום שאין לשם מונע והנשים שמא מתוך שדעתן קלה מתפתות זו לזו לחפות זו את זו ואף זו הנכשלת משתדלת אף להכשילה כדי שתהא אף היא עמה בצורך חיפוי עכ"ל, והנה מדכתב ד"מחפות זא"ז" משמע דכוונתו למש"כ הריטב"א דלא תגלה סודה, אולם מסו"ד שכתב ד"משתדלת אף להכשילה" משמע דכוונתו כמש"כ רש"י שאף היא תזנה, וא"כ צ"ע דלאו רישא סיפא ולא סיפא רישא.

והנראה בביאור דבריו, דסב"ל דבעינן תרתי, א' שתחפה ב' שהשני ג"כ תזנה, ורק בצירוף שתיהם אמרינן דחברתה לא מיסתפי מינה, והביאור בזה הוא, דאשה אינה סומכת בודאי שהשני תחפה עליה או שתזנה ורק בצירוף שתיהם לא מיסתפי מחברתה. והנה בדברי רש"י שכתב ושתייהן נוחות להתפתות משמע שעוד קודם שתזנה הראשון יתפתה חברתה וממילא לא מיסתפי מינה, אכן בדעת המאירי א"א לומר כן דכיון שנתפתה חברתה קודם בעילת הראשון שוב ל"צ הטעם דמחפות זו בזו שאף היא צריכה חיפוי, אלא ע"כ דחיישינן דאחר שתזנה "תשתדל להכשיל חברתה", וכן מבואר להדיא בלשון המאירי ע"ש.

ולפי"ז נמצא חידוש לדינא דאם א' מהנשים בעלה בעיר וחברתה אינה יודעת מזה, מ"מ אסור להתייחד עמה, דהרי הזונה תחשוב שלאחר שתזנה תשתדל על חברתה שאף היא תזנה כיון שאינה יודעת שבעלה בעיר, אולם לדעת רש"י מותר בכה"ג דכיון שחברתה רואת עתה שאינה רוצה לזנות אף היא מיסתפי מינה ולא תזנה.

אשר לפי"ז מיושבים מאד דברי הרמב"ם שאינה מתיר בב' נשים וא' מהם בעלה בעיר כיון דמשכחת לן אופן דאינה מותרת וכגון באינה יודעת שבעלה בעיר, ולכן נקט הרמב"ם רק באופן שבעלה עמה דאז יודעת בודאי שחברתה לא תזנה ומיסתפי מינה, ודברי הב"י והב"ש בביאור דברי הרמב"ם נכונים מאד דאם בעלה עמה מותרת כיון שחברתה שומרת עליה.

אולם עדיין נשאר עלינו לבאר מדוע אסר הרמב"ם להתייחד עם ג' נשים והרי א"א לבעול כולם וא"כ כ"א מיסתפי מחברתה, והמוכרח בזה לומר דהרמב"ם חולק בזה על הרא"ש וסב"ל דאף בג' נשים אפשר לבעול כולם, וכן מוכרח לומר בדעת הנמוקי" (ריש הסוגיא) שסב"ל כדעת רש"י דחיישינן שאף חברתה תעשה כמותה ומ"מ אוסר אף עם הרבה נשים ובע"כ דחולק על סברת הרא"ש וסב"ל דשייך לבעול אף הרבה נשים.